

مقدمه

نشریه‌های حسابداری ایران را از نظر ماهیتی می‌توان به دو گروه «نشریه‌های حرفه‌ای» و «نشریه‌های دانشگاهی»، گروه‌بندی کرد. نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران، که با وجود تعداد انگشت‌شمار، پیشینه‌ای به مراتب درازتر و مخاطبانی به مراتب گسترده‌تر از نشریه‌های دانشگاهی دارند، در راستای تحقق هدف اصلی، ناشران آنها که جملگی از نهادهای حسابداری حرفه‌ای ایران هستند، خدمت به عموم و ارتقای جایگاه حسابداران حرفه‌ای در جامعه را دنبال می‌کنند. از سوی دیگر، نشریه‌های حسابداری دانشگاهی ایران که پیشینه انتشار آنها به طور عمده به یکی دودهمه اخیر باز می‌گردد، و جامعه مخاطبان آنها نیز محدود به جامعه دانشگاهیان است، ارتقای دانش حسابداری از راه پژوهش‌های دانشگاهی را دنبال می‌کنند.

در این مقاله، پس از تبیین روند «دانشگاهی‌سازی» حسابداری در ایران طی دهه‌های اخیر، و مرور مؤلفه‌های اصلی این روند، ابتدا طیف گسترده نشریه‌های حسابداری دانشگاهی ایران، و سپس، تعداد انگشت‌شمار نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران به طور کلی معرفی می‌شوند. در پایان، چنین نتیجه‌گیری می‌شود که طی دهه‌های اخیر، در نتیجه گسترش و شتاب‌گیری روند دانشگاهی‌سازی

دکتر محسن قاسمی

نگاهی به نشریه‌های حسابداری ایران

شغلی، به‌طور عمده بدون توجه به مبانی نظری و تئوریهای نوپدید، طیف متنوعی از خدمات را به کارفرمایان مختلف ارائه کرده‌اند. این روند کمابیش تا دهه‌های آغازین سده بیستم میلادی ادامه داشت؛ تا این‌که شماری از پیشگامان دانشگاهی حسابداری با هدف راه‌اندازی رشته دانشگاهی مستقل «حسابداری»، و خارج کردن آن از زیر سیطره رشته‌هایی همچون اقتصاد و علوم اداری، شروع به نظریه‌پردازی درباره آن کردند. بدین ترتیب، این رشته دانشگاهی مستقل، ابتدا در دانشگاه‌های امریکا متولد شد و به مرور در سرتاسر جهان گسترش یافت.

در ایران نیز نخستین گروه دوازده نفری دانشجویان اعزام به خارج که در پاییز ۱۳۱۵ برای تحصیل حسابداری نوین رهسپار غرب (انگلستان) شدند، به جای آن که مشابه دیگر دانشجویان اعزام به خارج تحصیلات خود را در یک دانشگاه آغاز کنند، همگی در دوره آموزشی-کارآموزی (نه دانشگاهی) **انجمن حسابداران خبره انگلستان و ولز** (ICAEW) مشغول به تحصیل شدند، و پس از تکمیل آن دوره حرفه‌ای و عضویت وابسته در آن انجمن حرفه‌ای طی سالهای ۱۳۲۳ و ۱۳۲۴ به ایران بازگشتند. حدود دوازده سال بعد (سال ۱۳۳۶)، دو تن از همین افراد (زنده‌یادان اسمعیل عرفانی و حسن سجادی‌نژاد)، با هدف تامین حسابداران مورد نیاز صنعت نفت به تازگی ملی شده ایران، سنگ بنای نخستین مؤسسه آموزش عالی حسابداری ایران با عنوان «آموزشگاه عالی حسابداری» (که بعدها به «دانشکده حسابداری و علوم مالی شرکت ملی نفت ایران» تغییر نام داد) را گذاشتند. به‌گواه استادان و دانش‌آموختگان این آموزشگاه عالی، روش آموزشی و حتی بیشتر منابع آموزشی مورد استفاده در این دانشکده از دوره آموزشی-کارآموزی انجمن حسابداران خبره انگلستان و ولز الگوبرداری شده بود؛ به‌گونه‌ای که حتی کلاسهای این آموزشگاه عالی نیز به‌طور عمده بعد از ظهرها برگزار می‌شد، و دانشجویان صبحها را

حسابداری در ایران، بخش عمده‌ای از منابع مالی و انسانی صرف‌شده در امور آموزشی و پرورشی حسابداران مورد نیاز کشور، بر گسترش تحصیلات دانشگاهی-به‌جای ترویج و توسعه گواهینامه‌های حرفه‌ای-متمرکز شده است. به‌همین نسبت نیز، بخش عمده‌ای از منابع مالی و انسانی صرف‌شده در تولید نشریه‌های حسابداری ایران در خدمت انتشار سیل فزاینده مقاله‌های علمی-پژوهشی گرفته‌شده از پایان‌نامه‌های دانشگاهی مقاطع تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری)، قرار داشته است. مقاله‌هایی که با توجه به رکود فزاینده پژوهشی، نبود تنوع موضوعی، و نارساییهای بنیادی در روش تحقیق، مشخص نیست به‌جز تسهیل ارتقای رتبه دانشگاهی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، چه دستاورد دیگری برای حسابداری ایران داشته است.

تکوین دوگانه «حرفه‌ای-دانشگاهی» در حسابداری ایران و جهان

«حسابداری فن است یا علم؟»، این شاید پرسش‌های پرشمارترین پرسشی باشد که در ذهن حسابداران، به‌ویژه حسابداران جوان و دانشجویان حسابداری، در ارتباط با حسابداری مطرح می‌شود. گروهی از حسابداران (به‌طور عمده حسابداران حرفه‌ای) با شاهد آوردن از مصادیق مشاغل متنوع حسابداری، بر این باورند که حسابداری یک زمینه خدماتی، شغلی و حرفه‌ای یا همان به‌اصطلاح «فن» است؛ و گروه مقابل (به‌طور عمده دانشگاهیان) با شاهد آوردن از تئوریهای حسابداری و پژوهشهای دانشگاهی، استدلال می‌کنند که حسابداری یکی از شاخه‌های جدید علوم انسانی است و مشاغل متنوع حسابداران حرفه‌ای نیز بر بنیان این علم بنا شده‌اند. با نگاهی گذرا به تاریخ حسابداری طی قریب به هفت‌هزار سال گذشته، دیده می‌شود که حسابداران در جلوه‌های متنوع

به کارآموزی در واحدهای حسابداری شرکت ملی نفت ایران و واحدهای وابسته می‌گذرانند.

در دیگر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور نیز که پیش از انقلاب رشته حسابداری در آنها ارائه می‌شد، از جمله، مؤسسه عالی حسابداری، مؤسسه عالی بیمه، مؤسسه عالی بازرگانی، دانشگاه تهران، دانشگاه ملی (شهید بهشتی فعلی)، دانشگاه فرح (الزهرا فعلی)، ... این رشته دانشگاهی تنها در مقطع لیسانس ارائه می‌شد. بدین ترتیب، دانش‌آموختگان مقطع فوق لیسانس حسابداری پیش از انقلاب که همگی از دانش‌آموختگان دانشکده حسابداری و علوم مالی شرکت ملی نفت ایران بودند، با رویکردی حرفه‌ای (نه مبتنی بر تئوریهای حسابداری) دانش‌آموخته شده بودند.

روند فوق، در چهاردهه اخیر در ایران به مرور کاملاً وارونه شد؛ به‌گونه‌ای که حسابداری رفته‌رفته از یک زمینه حرفه‌ای و کاربردی به هیئت یک شاخه علمی محض درآمد. این روند «دانشگاهی‌سازی» حسابداری در ایران، که طی یک‌دهه اخیر شتاب سرسام‌آوری گرفته است، دارای سه مؤلفه اصلی زیر است:

- ۱- گسترش خیره‌کننده تحصیلات تکمیلی دانشگاهی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری، که طی سالهای اخیر، پذیرش ده‌ها هزار دانشجو در این مقاطع نمود پیدا کرده است؛ تا بدان‌جا که به‌تقریب می‌توان گفت سد کنکور برای پذیرش دانشجو در این مقاطع به‌کلی برداشته شده است، و هر کسی با هر سطحی از دانش چنانچه اراده کند می‌تواند برای ادامه تحصیل در این مقاطع شرکت کند، و در بیشتر موارد نیز موفق به دانش‌آموختگی خواهد شد.

- ۲- راه‌اندازی و انتشار نشریه‌های متعدد علمی-پژوهشی (با مجوز یا بدون مجوز) که با هدف جابجایی معتبر و حتی نامعتبر (تنها شکلی) به تقاضای فزاینده انتشار مقاله‌های علمی-پژوهشی گرفته‌شده از پایان‌نامه‌های دانشگاهی مقاطع تحصیلی یادشده

منتشر می‌شوند؛ تا بدان‌جا که حتی سرریز سیل درخواستهای انتشار این قبیل مقاله‌ها روانه نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای نیز می‌شود، و این نشریه‌ها که در اساس مأموریت متفاوتی دارند، در کمال شگفتی در پاره‌ای از موارد اقدام به انتشار این مقاله‌ها می‌کنند (به‌طور عمده در مواردی که افراد دانشگاهی مسئولیت سردبیری این مجله‌های حسابداری حرفه‌ای را بر عهده داشته‌اند).

- ۳- ایجاد گرایشهای تخصصی دانشگاهی در مقاطع تحصیلات تکمیلی حسابداری (به‌طور عمده کارشناسی ارشد)، از جمله حسابداری مدیریت، حسابداری دولتی، حسابرسی، و غیره. در واقع، گسترش روند دانشگاهی‌سازی حسابداری در ایران تا بدان‌جا پیشرفت کرده است که به‌جای توسعه و ترویج گواهینامه‌های حسابداری حرفه‌ای متعدد و متنوع در زمینه‌های تخصصی حسابداری، به‌همان نسبت گرایشهای دانشگاهی متعدد و متنوع برای زمینه‌های مختلف حسابداری در حال راه‌اندازی است؛ و با توجه به این‌که نگاهی نظری و پژوهشی بر محیط دانشگاه‌ها غالب است، به این زمینه‌های تخصصی نیز از زاویه نظری و پژوهشی (و نه حرفه‌ای و کاربردی) نگاه می‌شود.

نشریه‌های علمی (دانشگاهی) حسابداری ایران

با مراجعه به سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی^۲ که زیر مدیریت «کمیسیون نشریه‌های علمی» دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جمهوری اسلامی ایران اداره می‌شود، نشریه‌های حسابداری دانشگاهی ایران، که در اسفند ۱۳۹۷ دارای مجوز این کمیسیون بوده‌اند، به ترتیب تاریخ آغاز مجوز به شرح **نمایه ۱** است. در این ارتباط، موارد زیر درخور اشاره است:

▪ نخستین مجوز در مهر ۱۳۷۸ برای نشریه «پیشرفت‌های

انتشار این حجم هنگفت

مقاله‌های علمی-پژوهشی

با توجه به

رکود فزاینده پژوهشی

نبود تنوع موضوعی و

نارساییهای بنیادی در

روش تحقیق

مشخص نیست

به جز

تسهیل ارتقای رتبه دانشگاهی

اعضای هیئت علمی دانشگاهها

چه دستاورد دیگری

برای

حسابداری ایران

داشته است

حسابداری» (دانشگاه شیراز) و آخرین مجوز در فروردین ۱۳۹۵ برای نشریه «حسابداری ارزشی و رفتاری» دانشگاه خوارزمی صادر شده است.

▪ مجوز ۱۶ نشریه (۸۹ درصد) در یک دهه اخیر و از سال ۱۳۸۷، صادر شده است.

▪ تعداد ۱۲ نشریه (۶۷ درصد) به‌وسیله دانشگاه‌ها، ۴ نشریه (۲۲ درصد) به‌وسیله

انجمنهای علمی، و ۲ نشریه (۱۱ درصد) به‌وسیله دو دستگاه دولتی حسابداری (دیوان محاسبات کشور و سازمان حسابرسی) منتشر می‌شوند.

▪ تعداد ۹ نشریه (۷۵ درصد) به‌وسیله دانشگاه‌های دولتی، و ۳ نشریه (۲۵ درصد)

به‌وسیله دانشگاه آزاد اسلامی منتشر می‌شوند.

▪ تعداد ۱۷ نشریه (۹۴ درصد) دارای رتبه «علمی-پژوهشی» و ۱ نشریه (۶ درصد)

دارای رتبه «علمی-ترویجی» هستند.

▪ تعداد ۱۴ نشریه (۷۸ درصد) به‌صورت «فصلنامه» و ۴ نشریه (۲۲ درصد) به‌صورت

«دوفصلنامه» منتشر می‌شوند.

▪ تعداد ۱۷ نشریه (۹۴ درصد) به زبان فارسی و ۱ نشریه (۶ درصد) به زبان انگلیسی

منتشر می‌شوند.

▪ چهار نفر (علی تقفی، علی رحمانی، فریدون رهنمای رودپشتی، و محسن دستگیر)

همزمان مسئولیت سردبیری دو نشریه را بر عهده دارند.

در ارتباط، با فهرست نشریه‌های حسابداری دانشگاهی ایران که در نمایه ۱ ارائه

شده‌اند، لازم به اشاره است، در مراجع دیگر، از جمله، سامانه جامع رسانه‌های

کشور^۳ زیر نظارت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بانک اطلاعات نشریات

کشور^۴ و پایگاه مجلات تخصصی نور^۵، نام شماری دیگر از نشریه‌های دانشگاهی

به چشم می‌خورد که فهرست آنها در نمایه ۲ ارائه شده است. ولی به دلیل آن که

«سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی» تنها مرجع رسمی صدور مجوز برای اعتباردهی

به نشریه‌های دانشگاهی در ایران است، از ذکر نام این شمار از نشریه‌ها در نمایه ۱

خودداری شده است.

همان‌طور که در نمایه ۲ دیده می‌شود، از بین این ۲۱ نشریه، تنها نشریه «حامی

حسابدار» در قالب یک نشریه خبری منتشر می‌شود، و ۲۰ نشریه دیگر بدون آن که

نام آنها در «سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی» (وزارت علوم) درج شده باشد، در قالب

نشریه‌های «علمی-پژوهشی» و بعضی به زبان انگلیسی در حال انتشار هستند. شماری

نمایه ۱ - فهرست نشریه‌های حسابداری علمی (دانشگاهی) ایران

ردیف	کد ممبر کمیسیون	نام مجله	صاحب امتیاز	مدیر مسئول	سر دبیر	رتبه	زبان	دوره انتشار	موضوع اختصاصی	انگاز مجوز	مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی
۱	۲۷۹	پیشرفت‌های حسابداری	دانشگاه شیراز	قاسم حبیب آگهی	محمد نمازی	علمی-پژوهشی	فارسی	دوفصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	jaa.shirazu.ac.ir
۲	۲۲۶	بررسی‌های حسابداری و حسابرسی	دانشگاه تهران	طهمرت حسینی‌پور، ناسوری	سلمان میرانی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	actgrev.ut.ac.ir
۳	۲۸۵	تحقیقات حسابداری و حسابرسی	انجمن حسابداری ایران	--	علی تقی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	iaanaar.com
۴	۱۰۴۲	پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی	دانشگاه آزاد اسلامی	فروزانه حیدرپور	رژمان ججاری	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	faar.iaucb.ac.ir
۵	۲۶۲	پژوهش‌های حسابداری مالی	دانشگاه اصفهان	ناصر ایزدی‌نیا	محسن دستگیر	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	far.ui.ac.ir
۶	۳۱۳	دانش حسابداری	دانشگاه شهید باهنر کرمان	امید پور حدیدی	امید پور حدیدی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	jak.uk.ac.ir
۷	۳۰۹	حسابداری مدیریت	دانشگاه آزاد اسلامی	هاشم نیکومرام	فریدون رفیعی‌رویشی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	jma.srbiau.ac.ir
۸	۲۸۶	مطالعات حسابداری و حسابرسی	انجمن حسابداری ایران	--	علی تقی	علمی-ترویجی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	iaanaos.com
۹	۳۱۴	دانش حسابرسی	دیوان محاسبات کشور	عبدالرضا رحمانی فقیهی	محمد تقسیم عثمانی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	damesh.dnk.ir
۱۰	۹۰۲	دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	انجمن حسابداری مدیریت ایران	هاشم نیکومرام	فریدون رفیعی‌رویشی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	jmaak.srbiau.ac.ir
۱	۸۶۳	پژوهش‌های تجربی حسابداری	دانشگاه لاهور (امس)	سید علی حسینی	علی رحمانی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	jera.alzahra.ac.ir
۱۲	۷۹۶	حسابداری مالی	دانشگاه آزاد اسلامی	فروزان کریمی	محسن دستگیر	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	qfaj.ir
۱۳	۷۹۵	مطالعات تجربی حسابداری مالی	دانشگاه علامه طباطبائی	لما افقت	جعفر باباجانی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	qjma.atu.ac.ir
۱۴	۱۰۷۰	دانش حسابداری مالی	دانشگاه سین‌الهدی امام خمینی	حمید حقیقت	غلامرضا کر دستانی	علمی-پژوهشی	فارسی	فصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	jak.journals.iknu.ac.ir
۱۵	۱۳۰۰	حسابداری دولتی	دانشگاه پیام نور	عزیز گرد	علی رحمانی	علمی-پژوهشی	فارسی	دوفصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	gna.journals.pnu.ac.ir
۱۶	۱۱۹۹	International Journal of Finance and Managerial Accounting	انجمن محاسبی مالی ایران	--	شمس فالاح	علمی-پژوهشی	انگلیسی	فصلنامه	مالی	۱۳E۰۰۷	ijfma.srbiau.ac.ir
۱۷	۱۲۵۳	پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی	مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی	--	حمید حقیقت	علمی-پژوهشی	فارسی	دوفصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	arfi.ir
۱۸	۱۲۴۳	حسابداری ارزشی و رفکاری	دانشگاه خوارزمی	خسرو سملقی	زهرا دینانی دلبی	علمی-پژوهشی	فارسی	دوفصلنامه	حسابداری	۱۳E۰۰۷	aapc.knu.ac.ir

ردیف	نام مجله	صاحب امتیاز	مدیرمسئول	سر دبیر	موقعیت جغرافیایی	زبان	دوره انتشار	شماره مجوز	تاریخ مجوز
۱	بررسی‌های حسابداری	دانشگاه شهید چمران اهواز	سید علی واعظ	--	اهواز	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۶۶۹۲	۱۳۸۹/۰۱/۱۶
۲	پژوهش حسابداری	دانشگاه اراکه	علی رحمانی	--	تهران	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۲۲۰۷۸	۱۳۸۹/۰۹/۰۱
۳	پژوهش در حسابداری و علوم اقتصادی	مهرداد قحقی	مهرداد قحقی	--	کرج	فارسی	فصلنامه	۸۱۵۲۱	۱۳۶۱/۲/۱۴
۴	پژوهش‌های مدیریت و حسابداری	علی خوزین	علی خوزین	--	گرگان	فارسی	ماهنامه	۲۳۹۱۱	۱۳۳۲/۰۲/۲۹
۵	پژوهش‌های نوین حسابداری و حسابرسی	دانشگاه خاتم	مجید قاسمی	--	تهران	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۷۸۸۲۷	۱۳۵۱/۰۶/۰۶
۶	تحقیق و توسعه در اقتصاد و حسابداری	رضا عطایی زاده	رضا عطایی زاده	--	اردبیل	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۸۲۷۱۳	۱۳۹۷/۰۶/۰۵
۷	تحلیل‌های حسابداری و حسابرسی	مهرداد صدرا آرا	مهرداد صدرا آرا	--	رشت	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۸۳۲۷۴	۱۳۹۷/۰۸/۱۴
۸	چشم‌انداز حسابداری و مدیریت	سعید شیوریان	سعید شیوریان	--	تهران	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۸۲۰۲۳	۱۳۹۷/۰۲/۲۸
۹	حاشی حسابدار	سیدمحمدجواد مدنیان	سیدمحمدجواد مدنیان	--	مشهد	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۸۳۹۹۲	۱۳۹۷/۰۸/۱۴
۱۰	رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری	محمد شاه محمدی	محمد شاه محمدی	--	رشت	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۷۹۴۸۰	۱۳۶۰/۰۴/۱۲
۱۱	مطالعات پیشرفته حقوق، حسابداری و امور اقتصادی بین‌الملل	لیلا یوسفی	لیلا یوسفی	--	تهران	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۸۲۴۸۰	۱۳۹۷/۰۴/۲۵
۱۲	مطالعات تطبیقی در مدیریت مالی و حسابداری	رضا عطایی زاده	پگاهه حسین نژاد ندائی	--	اردبیل	فارسی-انگلیسی	فصلنامه	۷۹۹۲۹	۱۳۶۰/۷/۰۱
۱۳	نظریه نوین حسابداری	مرکز آموزش عالی رجا	سید محمد کاظم تائبی	--	قزوین	فارسی	فصلنامه	۶۱۹۰۹	۱۳۹۹/۰۶/۱۵
۱۴	حسابرسی فناوری اطلاعات	سیدمحمد حسن‌هاشمی	سیدمحمد حسن‌هاشمی	--	تهران	فارسی-انگلیسی	سالنامه	۲۳۶۵۴	۱۳۹۳/۰۲/۱۲
۱۵	International Journal Of Management Accounting And economics	پگاهه حسین نژاد کاندانی	پگاهه حسین نژاد کاندانی	--	مشهد	انگلیسی	آنلاین	۲۳۵۶۰	۱۳۹۲/۱/۱۷۸
۱۶	Iranian Journal of Accounting, Auditing and Finance	دانشگاه فردوسی مشهد	محمدعلی باقرپور ولادانی	--	مشهد	انگلیسی	فصلنامه	۱۷۱۵۳	۱۳۷۷/۰۹/۳۰
۱۷	Journal of Advanced Research in Accounting and Auditing	محمود بانی	محمود بانی	--	سمنان	انگلیسی	فصلنامه	۰۰	۰۰
۱۸	حسابداری سلامت	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	سمود ابوالحلاج	غلامحسین مهدوی	شیراز	فارسی	دوفصلنامه	۰۰	۰۰
۱۹	مطالعات مدیریت و حسابداری	مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی کاشان	موجهر جعفر	--	تاکستان	فارسی	فصلنامه	۰۰	۰۰
۲۰	مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری	مرکز توسعه آموزش‌های نوین ایران	--	رضان غلامی	شیراز	فارسی	فصلنامه	۰۰	۰۰
۲۱	پژوهش‌های جدید در مدیریت و حسابداری	مؤسسه آموزش عالی نگاره	--	اصغر پایلیا	تهران	فارسی	فصلنامه	۰۰	۰۰

* منبع: سامانه‌ی جامع رسانه‌های کشور، معاونت امور مطبوعاتی و رسانهای، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران، اسفند ۱۳۹۷
 ** این نشریات از بانک اطلاعات نشریه‌های کشور (www.magiran.com) و پایگاه مجلات تخصصی نور (www.noormags.ir) استخراج شده‌اند.

از هدف اصلی ناشران آنها که جملگی از نهادهای حرفه‌ای حسابداری ایران هستند، در خدمت به عموم و ارتقای جایگاه حسابداران حرفه‌ای در جامعه خلاصه می‌شود. تفاوت عمده دیگر بین نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای و نشریه‌های حسابداری دانشگاهی در ایران، تنوع بسیار بالای مطالب منتشرشده در نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای است. برخلاف نشریه‌های حسابداری دانشگاهی که در ماهیت به انتشار مقاله‌های علمی-پژوهشی گرفته‌شده از پایان‌نامه‌های دانشگاهی می‌پردازند، در نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای طیف متنوعی از مقاله‌ها (تألیف یا ترجمه)، یادداشتها، میزگردها، مصاحبه‌ها، اخبار، و گزارشهایی درباره موضوعهای متنوع مورد علاقه حسابداران حرفه‌ای، منتشر می‌شود. از این رو، برخلاف نشریه‌های حسابداری دانشگاهی که تنها به‌عنوان منابع مرجع از سوی دانشگاهیان مورد استفاده پژوهشی قرار می‌گیرند، نشریه‌های حرفه‌ای به‌عنوان منابع آموزشی و خبری از سوی جامعه بزرگ حسابداران حرفه‌ای شاغل در زمینه‌های متنوع شغلی حسابداری مورد مطالعه قرار می‌گیرند.

از این نشریه‌ها حتی فاقد مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی، دفتر تحریریه، و اطلاعات تماس مشخص هستند، و آن‌طور که از قراین و شواهد برمی‌آید به صورت شخصی و متأسفانه با رویکرد تجاری اداره می‌شوند. گرچه، با توجه به وجود چندهزار دانشجوی مقاطع کارشناسی‌ارشد و دکتری حسابداری که در سالهای اخیر در نتیجه «دانشگاهی‌سازی» حسابداری در ایران در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی متعدد و متنوع فعال در اقصی نقاط کشور پذیرفته شده‌اند، و به‌طور عمده بخشی از نمره پایان‌نامه آنان منوط به انتشار مقاله گرفته‌شده از پایان‌نامه‌هایشان شده است، دانشجویان چاره‌ای جز روی آوردن به این قبیل نشریه‌ها در پیش‌روی خود نمی‌بینند.

نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران

فهرست نشریه‌های حرفه‌ای انگشت‌شماری که هم‌اینک از سوی نهادهای حرفه‌ای حسابداری ایران منتشر می‌شوند، در **نمایه ۳** ارائه شده است. هدف اصلی انتشار این نشریه‌ها که پیشینه‌ای به‌مراتب درازتر و مخاطبانی به‌مراتب گسترده‌تر از نشریه‌های دانشگاهی دارند، برآمده

نمایه ۳- فهرست نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران

ردیف	نام مجله	صاحب امتیاز	مدیرمسئول	سردبیر	زبان	دوره انتشار	آغاز انتشار	مرکز اطلاع‌رسانی	رایانامه
۱	حسابدار	انجمن حسابداران خبره ایران	مهدی تقوی	محسن قاسمی	فارسی	ماهنامه	پاییز ۱۳۵۵	hesabdar.iica.ir	hesabdar@iica.ir
۲	حسابرس	سازمان حسابرسی	اکبر سهیلی‌پور	یداله مکرمی	فارسی	دوماهنامه	زمستان ۱۳۷۷	hesabras.com	article@hesabras.org
۳	حسابدار رسمی	جامعه حسابداران رسمی ایران	رحمت‌اله صادقیان	هیئت تحریریه	فارسی	فصلنامه	تابستان ۱۳۸۳	iacpa.ir	hesabdarrasmi@iacpa.ir
۴	حسابرسان داخلی*	انجمن حسابرسان داخلی ایران	علی رحمانی	عباس ارباب‌سلیمانی	فارسی	دوماهنامه	بهار ۱۳۹۳	hesabrasandakheli.ir	

* این نشریه از زمستان ۱۳۹۶ تاکنون منتشر نشده است.

دانشگاهی دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی حسابداری قرار داشته است، و حتی امکانات و فضای بسیار ناچیز اختصاص داده شده به انتشار نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران نیز در پاره‌ای از موارد، مورد دست‌اندازی دانشگاهیان قرار گرفته است. انتشار این حجم هنگفت مقاله‌های علمی-پژوهشی، با توجه به رکود فزاینده پژوهشی، نبود تنوع موضوعی، و نارسایی‌های بنیادی در روش تحقیق، مشخص نیست به جز تسهیل ارتقای رتبه دانشگاهی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، چه دستاورد دیگری برای حسابداری ایران داشته است.

این روند به شدت نامتناسب، در حالی در خصوص نشریه‌های حسابداری ایران شکل گرفته است که اهالی جامعه بزرگ چند میلیونی حسابداران حرفه‌ای ایران، به طور روزافزون خواستار دریافت مطالب آموزشی و خبری به روز، جامع، و اثربخش در زمینه‌های متنوع حسابداری مالی، حسابداری بها، حسابداری مدیریت، حسابداری مالیاتی، حسابرسی مستقل، حسابرسی داخلی، و دیگر موضوعهای متنوع روز بوده‌اند؛ گرچه، همچنان شاهد آن هستیم که بخش عمده‌ای از منابع مالی و انسانی صرف شده در نشریه‌های حسابداری ایران در خدمت انتشار سیل فزاینده مقاله‌های علمی-پژوهشی گرفته شده از پایان‌نامه‌های دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی حسابداری قرار دارد.

پانوشتها:

- 1- The Institute of Chartered Accountants in England and Wales (<https://www.icaew.com>)
- ۲- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سامانه رتبه‌بندی نشریه‌های علمی (<http://journals.msrt.ir>)
- ۳- سامانه جامع رسانه‌های کشور (www.e-rasaneh.ir)
- ۴- بانک اطلاعات نشریه‌های کشور (www.magiran.com)
- ۵- پایگاه مجلات تخصصی نور (www.noormags.ir)

چالشهای نشریه‌های حسابداری علمی (دانشگاهی) و حرفه‌ای ایران

با توجه به ویژگی‌های محیطی حرفه حسابداری و دانشگاه‌های ایران و با توجه به روند دانشگاهی‌سازی حسابداری در ایران که پیش از این به آنها اشاره شد، شماری از چالشهای اصلی پیش روی نشریه‌های حسابداری دانشگاهی و نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران به شرح زیر درخور اشاره است.

اهم چالشهای پیش روی نشریه‌های حسابداری علمی (دانشگاهی) ایران:

- بحران اعتبار نشریه‌های بدون مجوز،
  - کمبود نیروی انسانی متخصص مورد نیاز هیئت علمی این نشریه‌ها،
  - رکود پژوهشی و نبود تنوع موضوعی در مقاله‌های علمی-پژوهشی،
  - فراهم نبودن زیرساختهای مورد نیاز برای انتشار الکترونیکی این نشریه‌ها.
- ### اهم چالشهای پیش روی نشریه‌های حسابداری حرفه‌ای ایران:
- کمبود همیشگی مطالب حرفه‌ای مناسب انتشار در این گروه از نشریه‌ها،
  - شکاف موجود بین موضوعهای مورد علاقه نویسندگان و خوانندگان این نشریه‌ها.

نتیجه‌گیری

با توجه به نگاه گذاری که در این مقاله به وضعیت کنونی نشریه‌های حسابداری ایران انجام شد، دیده می‌شود که زیر تأثیر گسترش و شتاب‌گیری روند «دانشگاهی‌سازی» حسابداری در ایران طی دهه‌های اخیر، بخش عمده منابع مالی و انسانی صرف شده در امور آموزشی و پرورشی حسابداران مورد نیاز کشور، بر گسترش تحصیلات دانشگاهی- به جای ترویج و توسعه گواهینامه‌های حرفه‌ای- متمرکز شده است. به همین نسبت نیز بخش عمده‌ای از منابع مالی و انسانی صرف شده در تولید نشریه‌های حسابداری ایران در خدمت انتشار سیل فزاینده مقاله‌های علمی-پژوهشی گرفته شده از پایان‌نامه‌های